

Školitelský posudek na diplomovou práci Bc. Petra Židova

Ašsko „zapomenuté“ a jeho místa paměti

FFUK 2019

Cíl práce:

Cílem práce bylo zmapovat všechna významná místa paměti ašského výběžku a zvláště pak samotného města Aš a zjistit, co se s nimi fyzicky stalo po zásadní směně obyvatelstva, a zda tato místa paměti ztratila svoji paměť či zda si ji uchovala či zda se do tohoto místa vtělila jiná paměť. Gále bylo zajímavé zjistit, kdo je pěstitelem nové paměti a jak s ní zachází „nová česká občanská společnost“ v posledních třiceti letech.

Charakteristika práce

Bc. Petr Židov je ašský rodák, studoval zde a byl zároveň svědkem zrození jiného přístupu k „německým“ památkám po roce 1990. Jako student historie také ví, že jeho rodná hrouda má zvláštní specifika, která jiná místa současné republiky nevykazují, například silnou protestantskou a svobodomyšlnou tradici, která byla po čtyřicet let konfrontována s blízkostí železné opony. Je zřejmé, že nové obyvatelstvo bylo z jiného duchovního a kulturního prostředí. Proto bylo zajímavé sledovat střet těchto dvou skupin obyvatelstva v kulturním či nekulturním boji o (zbylá) místa paměti, když například nové obyvatelstvo se zasloužilo o zánik nejdůležitějšího zdejšího místa paměti – největšího evangelického kostela v Čechách.

Metoda zpracování

Nejdříve Petr Židov charakterizuje výměnu obyvatelstva jako zásadní zlom v kolektivní paměti území nejen Ašska. Je zřejmé, že na neudržení staré kolektivní paměti v Sudetech se zřejmě osudově podepsaly tři základní historické převraty či faktory: 1. nucená výměna obyvatelstva po roce 1945 (z pohraničních, tedy sudetských krajů, odešlo přes tři miliony původního obyvatelstva); 2. likvidace soukromého vlastnictví půdy a výrobních prostředků, která u nás byla dokonána až ad absurdum, když byly zlikvidovány i malé rodinné a i jednoosobní firmy a také celý selský stav, a 3. ateistická (školní) výchova, která nahradila

předchozí nadkonfesijní pojetí školy. Nepřímo na likvidaci kolektivní paměti v pohraničí se podepsalo i přejmenování místních jmen, hlavně jmen obcí a ulic a veřejných prostranství. Dále bylo třeba vymezit, co je to tzv. místo paměti. Petr Židov – poté, co se zorientoval ve vhodných konceptech - zvolil velmi široké pojetí, které zahrnuje všechny sakrální a profánní památky, pomníky (zde většinou postavené před rokem 1945 „hrdinům“ vyhnaného etnika), a hřbitovy. Po této inventuře zbylých i bývalých míst paměti, kde se opírá především o dobová novinová svědectví, následuje kratší závěr.

Metoda zpracování je tedy opravdu přehledná a zdánlivě jednoduchá. Asi tím nejdůležitějším závěrem práce je zjištění, že cestou obnovy zbylých míst paměti je možné se i za pomoci vyhnaných sousedů vydat, ale ztracenou paměť těmto místům už nikdo nevrátí. Úmyslná destrukce paměti ukryté ve stavbách a starých hřbitovech není českou specialitou. Je známa už z let těsně po první světové válce. Například v Terstu došlo k vypálení Slovinského domu, nebo v Celje bylo zabráno zdejší „německé“ kasino. Destrukce paměti ukryté v architektuře pouze ukazuje na známou skutečnost, že symbolický význam architektury leží daleko více ve společenských aspektech jejího vzniku a fungování, nežli v architektuře samotné. Leží právě v paměti této architektury, respektive dalších artefaktů. Jediným východiskem je, jak se stalo i v Aši, buď zbylá stará místa cizí paměti revitalizovat a naplňovat je novým obsahem (jenom u hřbitovů to nelze realizovat) anebo je rekonstruovat pomocí virtuální reality. Virtuální realita tak pomůže opravdovým zájemcům (levně) oživit starou paměť (i na dálku).

Závěrečné shrnutí

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě, protože diplomant kromě znalosti historického řemesla také prokázal schopnost zpracovat nelehké aktuální téma jednou zvolenou metodou, který historického výzkumu soudobých dějin nabízí.

Prof. Milan Hlavačka

V Rožmitále pod Třemšínem 1. 9. 2019